

Етґар Керет

І РАНТОМ
СТУЖИТ У ДВЕРІ

ХАРКІВ
«ФОНІО»
2015

І раптом стукіт у двері

— Розкажи мені історію, — наказав мені бородань, що сидів на дивані моєї вітальні.

Ситуація, слід сказати, не з приємних. Я — людина, яка пише історії, а не розповідає їх. І навіть цим я не займаюся на вимогу. Людиною, яка востаннє попросила мене розповісти історію, був мій син. Трапилося це рік тому. Я розповів йому щось про фею та тхора — я навіть не пам'ятаю, що саме, — і через дві хвилини він швидко заснув. Але ця ситуація принципово інша. Тому що мій син не має бороди або пістолета. Тому що мій син попросив про історію лагідно, а цей чоловік просто намагається мене пограбувати.

Я намагаюся пояснити бороданеві, що якщо він відведе свій пістолет убік, це лише піде йому на користь, нам на користь. Важко придумати історію з дулом пістолета, спрямованим тобі в голову. Але цей чувак налягає:

— В цій країні, — пояснює він, — якщо тобі щось потрібно, ти змушений використовувати силу.

Він щойно прибув сюди зі Швеції, а у Швеції воно зовсім по-іншому. Там, якщо тобі щось потрібно, ти люб'язно просиш і в більшості випадків це отримуєш. Але зовсім не так на задушливому, спітнілому Близькому Сході. Для того, щоб зрозуміти, як тут усе працює, знадобиться один тиждень, — або, точніше, як тут усе не працює. Палестинці люб'язно попросили про державу. Хіба вони її не отримали? Чорта лисого. Тому

вони переключилися на висаджування в повітря дітей в автобусах — і люди почали прислухатись. Поселенці закликали до діалогу. Чи хто-небудь на них зглянувся? Звісно, ні. Тому вони почали застосовувати фізичні засоби впливу, обливаючи прикордонників гарячою олією — і раптом їх почули. У цій країні хто сильний, той і правий, і не важливо, чи це стосується політики, економіки або місця для автостоянки. Груба сила — це єдина мова, яку ми розуміємо.

Швеція, звідки бородань здійснив алію, — прогресивна країна, яка досягла значних успіхів у кількох царинах. Швеція — це не тільки АВБА, ІКЕА чи Нобелівська премія. Швеція — це світ у самому собі, і все, що вони мають, вони досягли мирними засобами. Якби він у Швеції прийшов до солістки групи «Ace of Base», постукався їй у двері та попросив її поспівати для нього, вона б запросила його і зробила б йому горнятко чаю. Потім би вона витягла свою акустичну гітару з-під ліжка і заграла б для нього. І все це з посмішкою! А тут? Я маю на увазі, що якби він не розмахував пістолетом, я б одразу ж його прогнав.

— Послухай, — я вдаюся до вмовлянь.

— Сам «послухай», — бурмоче бородань, підкидаючи свій пістолет. — Або розповідаєш історію, або куля межі очі.

Бачу, що вибір у мене обмежений. У чоловіка серйозні наміри.

— Двоє людей сидять у кімнаті, — починаю я. — І раптом стукіт у двері.

Бородань ціпеніє, і на якусь мить я думаю, що історія подіяла на нього, — але ні. Він прислухається до чогось іншого. Хтось постукав у двері.

— Відчини, — наказує він мені, — і без фокусів. Ким би не була ця людина, позбудься її і зроби це швидко — або ж це зле закінчиться.

Молодий чоловік за дверима робить опитування. У нього кілька питань. Коротких. Про тутешню високу

вологість улітку і про те, як вона впливає на мій настрій. Я відповідаю йому, що мене це не цікавить, але він усе одно пролазить усередину.

— Хто це? — запитує він мене, вказуючи на борода-ня, що стоїть у вітальні.

— Це мій племінник зі Швеції, — брешу я. — Його батько загинув під сніжним обвалом і він приїхав сюди на похорон. Ми якраз перечитуємо заповіт. Чи не могли б ви з повагою поставитися до нашого права на кон-фіденційність і піти.

— Попустись, чуваче, — каже соціолог і поплескує мене по плечі. — Всього лише кілька питань. Дай кенту заробити трохи бабла. Вони платять мені за кожного опитаного.

Він падає на диван, стискаючи свою течку. Швед сі-дає поруч із ним. Я далі стою, намагаючись передати словами те, що маю на увазі.

— Я прошу вас піти, — кажу я. — Ваш час збіг.

— Збіг, еге ж? — Він відкриває поліетиленовий файл і витягає великий револьвер. — Чому мій час збіг? Бо я чорніший? Бо я не досить нормальний? Як справа до-ходить до шведів, то в тебе знаходиться весь час цього світу. А для мароканця, для ветерана війни, який у Лі-вані залишив шматок своєї селезінки, ти, йоб же ж твою мати, не можеш приділити і хвилини.

Я намагаюся його вмовити, переконати, що справа зовсім не в тому, що просто він застав мене в делікатний момент моєї розмови зі шведом. Але соціолог підняв револьвер до свого рота й наказав мені замовкнути.

— *Vamos*¹, — каже він. — Давай без церемоній. Сідай отам і викладай.

— Що викладати? — запитую я. Правда полягає в тому, що я досить знервований. У шведа також є пістолет. Ситуація може вийти з-під контролю. Схід — це схід, захід — це захід, і так далі. Різні ментальності. Або ж

¹ *Vamos* (ісп.) — хутчіш; досить.

іще й швед може злетіти з катушок — просто тому, що йому потрібна тільки своя історія. Ексклюзивна.

— Не дратуй мене, — попереджає соціолог. — Я легко вибухаю. Викладай історію — та хутчіш.

— Еге, — втручається швед і також витягає свій пістолет.

Я прочищаю горло і починаю знову:

— Троє людей сидить у кімнаті.

— І ніяких «І раптом стукіт у двері», — оголошує швед.

Соціолог цього до кінця не доганяє, але підіграє йому.

— Давай, ворухись, — каже він. — І жодного стуку у двері. Розкажи нам ще щось. Здивуй нас.

Я стою, як укопаний, і роблю глибокий вдих. Вони обоє виричилися на мене. Яким чином я завжди потрапляю в такі ситуації? Присягаюся, подібні речі ніколи не траплялися ні з Амосом Озом, ні з Давидом Гроссманом. І раптом стукіт у двері. Їхні погляди робляться грізними. Я знизую плечима. Мовляв, я тут ні до чого. В моїй історії на тему стуку у двері нічого немає.

— Позбудься його, — наказує соціолог. — Позбудься його, хто б це не був.

Я відчиняю двері на маленьку щілинку. Це чоловік із доставки піци.

— Ви Керет? — запитує він.

— Так, — відповідаю я, — але я не замовляв піцу.

— Тут написано «вулиця Заменгоффа, 14», — гаркає він, показуючи на друковану накладну про доставку та пробиваючи шлях усередину.

— Ну, і що? — кажу я. — Я не замовляв піцу.

— Піца сімейного розміру, — наполягає він. — Наполовину з ананасом, наполовину з анчоусом. Вже проплачена. Кредиткою. Просто дайте мені чайові і я вишиюсь.

— Ви сюди теж прийшли по історію? — втручається швед.

— По яку історію? — запитує доставник піци, але зрозуміло, що він бреше. І він у цьому ділі не мастак.

— Витягни його, — під'юджує соціолог. — Давай, зараз же витягай пістолет.

— Я не маю пістолета, — ніяково зізнається доставник піци й видобуває з-під своєї картонної таці тесака. — Але я на місці поріжу його на крихітні кавалки, якщо він добряче не дасть згори.

І ось їх уже троє на дивані — швед праворуч, потім доставник піци і соціолог.

— Але я так не можу, — кажу я їм. — Я не можу розповісти історію, поки ви троє тут зі зброєю і так далі. Прогуляйтеся навколо будинку, а коли повернетесь, я щось для вас придумаю.

— Засранець збирається викликати поліцію, — говорить соціолог шведу. — Він думає, ми пальцем роблені?

— Давай, розкажи нам історію і ми звідси вийдемо, — просить доставник піци. — Коротеньку. Не будь таким занудою. Бо ж знаєш, яка ситуйовина. Безробіття, шахіди-смертники, іранці. Люди спрагли чогось іншого. Ти думаєш, чому такі законослухняні хлопці, як ми, зайшли настільки далеко? Ми у відчаї, чуваче, у відчаї.

Я прокашлявся і почав знову.

— Четверо людей сидить у кімнаті. Тут задуха. Їм нудно. Кондиціонер барахлить. Один із них просить розповісти історію. До нього приєднується другий, потім третій...

— Це не історія, — протестує соціолог. — Це показання свідка. Точнісінько те, що відбувається тут і тепер. Точнісінько те, з чого ми намагаємося виборсатись. А ти халтуриш і звалюєш на нас реальність, як сміттєвіз. Використай свою уяву, чуваче, придумай, відтягнись по повній.

Я киваю і починаю знову. Чоловік сидить у кімнаті, сам-самісінький. Він самотній. Він письменник. Він

хоче написати історію. Минуло чимало часу відтоді, як він написав своє останнє оповідання, — і він стужився. Він стужився за духом творення чогось нового з чогось іншого. Правильно — чогось нового з чогось іншого. Оскільки щось із нічого — це коли ти створюєш щось із повітря. І в цьому випадку воно нічого не варте. На таке всі здатні. Але щось із чого означає, що воно насправді весь час було в тобі, всередині тебе, і ти відкрив його як частину чогось нового, що ніколи не траплялося раніше. Чоловік вирішує написати оповідання про ситуацію. Не про політичну ситуацію і не про соціальну. Він вирішує написати оповідання про людську ситуацію, про людську природу. Про людську природу в її безпосередньому прояві тут і тепер. Він витягає аркуш. Але історія сама собою не пишеться. Тому що людська природа в її безпосередньому прояві не тягне на оповідання, і він уже збирається покинути цю справу, аж раптом чує:

— Я вже тебе попереджав, — перебиває мене швед. — Ніякого стукоту у двері.

— Інакше ніяк, — наполягаю я. — Без стукоту у двері не вийде історії.

— Давай залишимо його у спокої, — м'яко каже доставник піци. — Хай попуститься. Тобі потрібен стукіт у двері? Гаразд, хай буде стукіт у двері. Тільки за умови, що з нашої історії буде якийсь толк.

Брехляндія

Роббі було сім років, коли він уперше збрехав. Його Мама дала йому зім'яту стару купюру і попросила піти й купити їй пачку сигарет «Silk Cuts» у крамниці. Замість них Роббі купив морозиво. Він узяв решту і заховав монети під